

de lokale economie. De Compagnie begon haar vestiging voor de lange termijn met de verovering van Jacatra. Op die plek moest een handelscentrum komen met de nieuwe naam Batavia. De VOC hield zich aanvankelijk vooral bezig met de import van Europese goederen en de export van Indische producten naar Europa. Voor deze Indische producten, zoals specerijen, probeerde zij een monopolie te verwerven. Met haar ambities om een machtige groothandelaar en monopolist te worden, lagen haar belangen zowel op het terrein van de handel als op terreinen die te maken hadden met het zo efficiënt mogelijk exploiteren van de lokale situatie. De VOC had tussenpersonen nodig voor het contact met de plaatselijke bevolking, voor de distributie van de door de Compagnie ingevoerde artikelen en later voor de opkoop en het verzamelen van inheemse producten voor de Europese markt. Die tussenpersonen zouden de Chinezen worden.

Naast hun eigen handelsactiviteiten werden Chinezen ook de schakel met Europa en tegelijkertijd de schakel in de handel met het binnenland. Zij werden steeds meer de 'trait d'union' tussen het Westen en het Oosten, tussen de Europese en inheemse maatschappij, tussen de buitenlandse industrie en de binnenlandse markt met haar inheemse producenten en consumenten. Chinezen gingen een belangrijke plaats innemen tussen de Compagnie en de inheemse bevolking. Overal waar de VOC zich als machthebber vestigde, vestigden zich ook Chinezen. Daar ontstonden immers mogelijkheden voor handel of andere economische activiteiten.⁵

Coen en de Chinezen

Na de overwinning van de VOC in mei 1619 op de *pangeran* van Banten, de heerser van Jacatra, moest de stad opnieuw worden opgebouwd en worden beschermd tegen de aanvallen die werden verwacht van de heersers van Mataram en Banten. Met de *pangeran* van Banten was ook de Javaanse bevolking de stad ontvlucht. De overgebleven, toen al multiculturele bevolking van Batavia was afkomstig uit alle windstreken van Azië. Onder hen waren toen al zo'n 400 Chinezen. Van het idee van de toenmalige gouverneur-generaal Jan Pieterszoon Coen om van Batavia een Europese kolonie te maken kwam weinig terecht omdat de Heren XVII in Nederland niet toestonden dat vrije Europese burgers zelf handel gingen drijven in de Indonesische archipel. Gevreesd werd dat zij de handelsmonopolies van de VOC zouden ondermijnen.

Het werd Coen al snel duidelijk dat voor het vestigen en tot bloei laten komen van een handelscentrum militaire dominantie slechts het begin was. Niet alleen voor de opbouw van de stad, maar ook voor de handel en voedselvoorziening moesten er arbeidskrachten, ambachtslieden en land- en tuinbouwers komen. Numeriek was de VOC met haar dienaren in de minderheid tegenover de verschillende oosterse etnische groeperingen in de stad en de inheemse bevolking daarbuiten. De Compagnie was